

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. The New York Times: офіційний сайт. URL: <https://www.nytimes.com/international/>
2. People's Daily: офіційний сайт. URL: <https://en.people.cn/>
3. The Korea Times: офіційний сайт. URL: <https://www.koreatimes.co.kr/?edition=international>
4. The Mainichi: офіційний сайт. URL: <https://mainichi.jp/english/>
5. The Hindu: офіційний сайт. URL: <https://www.thehindu.com/>

УДК 327:329](498)

УКРАЇНА ТА МОЛДОВА У ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РУМУНІЇ

Н. С. Олійник

Анотація. У дослідженні аналізується бачення українського та молдовського векторів зовнішньої політики Румунії у програмних документах політичних партій. Методологічною основою роботи є контент-аналіз та порівняльний аналіз. Одиницею аналізу визначено окреме речення, у якому згадуються Україна або Молдова. Для підвищення точності аналізу згадки було закодовано за змістовими категоріями, що відображають ключові напрями зовнішньополітичного дискурсу, кожна згадка може бути зарахована до кількох змістових категорій.

Ключові слова: зовнішня політика Румунії, програмні документи політичних партій, Україна, Молдова.

Із початком повномасштабної війни в Україні та загостренням євроінтеграційних дискусій у Молдові питання політики Румунії щодо цих країн стало особливо актуальним. Попри значущість регіональних відносин, наразі відсутні роботи, які б систематично аналізували програмні документи румунських політичних партій щодо України та Молдови. Така ситуація обґрунтовує необхідність з'ясування особливостей бачення українського та молдовського векторів зовнішньої політики Бухаресту. Стаття має на меті визначити місце України та Молдови в зовнішньополітичних пріоритетах провідних політичних партій Румунії, встановити можливі наслідки домінуючих у партіях підходів для зовнішньої політики Румунії, її відносин із найближчими сусідами.

Для виявлення тенденцій у політичному дискурсі були проаналізовані програмні документи провідних партій та урядових коаліцій Румунії за останні роки. Джерельну основу дослідження становлять програмні документи урядових коаліцій за 2021–2024 та 2025–2028 роки, що дасть змогу порівняти, як змінився контекст, у якому згадується Україна та Молдова після Російського вторгнення в Україну у 2022 році. Також були використані програмні документи трьох найбільших партій, що входять до складу урядової коаліції, а саме Uniunea Salvați România (укр. Союз порятунку Румунії; USR), Partidul Național Liberal (укр. Національна ліберальна партія; PNL) та Partidul Social Democrat (укр. Соціал-демократична партія; PSD), і програмний документ найбільшої опозиційної партії Alianța pentru Unirea Românilor (укр. Альянс за об'єднання румунів; AUR), аналіз цих документів дасть можливість порівняти підходи до зовнішньої політики у окремих партіях.

Що стосується урядової коаліції, порівняно з програмою 2021–2024 років у програмі за 2025–2028 роки кількість згадок України зростає з 7 до 11. Здебільшого зростання відбулося у контексті безпеки та російської агресії, що є очікуваним наслідком повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року. Разом із цим у новій програмі частіше наголошується, що Румунія має сприяти євро-атлантичній інтеграції України, яку Бухарест розглядає, як складову власної безпеки. У цілому збільшилась кількість згадок в контексті співпраці та підтримки, але якщо раніше Україна більше згадувалась в контексті двосторонньої співпраці, то в актуальному документі в пріоритеті є надання допомоги. Питання румунської меншини в Україні, яке в минулій програмі згадувалось тричі, у програмі 2025–2028 років не згадується, схоже, що урядова коаліція вважає безпекову підтримку більш пріоритетним питанням, тому не наголошують на більш проблемних аспектах відносин між країнами. Загалом, особливості згадувань України у програмі за 2025–2028 роки свідчать про прихильне ставлення теперішнього уряду до України [1], [2].

Таблиця 1

Частота та контекст згадок України у програмних документах урядової коаліції

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Підтримка	Безпека	Євроатлантична інтеграція	Економіка	Політика ідентичності	Російська агресія	Негативні згадки	Згадки в тексті
PROGRAM DE GUVERNARE 2025–2028	5	6	3	0	0	4	0	11
PROGRAM DE GUVERNARE 2021–2024	5	1	1	1	4	1	0	7

Використання контент-аналізу для програмних документів окремих партій допомагає виділити основні напрями їх зовнішньої політики щодо України. Так у програмному документі консервативної USR, де Україна згадується найчастіше, робиться наголос на підтримці України в конфлікті з Росією, Україна розглядається як гарант того, що Румунія не стане наступною жертвою російського імперіалізму, втім документ не містить згадок України в контексті євроатлантичної інтеграції [3]. У програмі PNL Україна згадується трохи рідше, в документі питання євроатлантичної інтеграції та військової підтримки України підіймається приблизно з однаковою частотою [4]. Найрідше Україна згадується у документі від PDS, здебільшого у контексті надання підтримки у відновленні чи проведенні реформ [5].

Якщо в документах партії, що ввійшли до урядової коаліції Україна згадується здебільшого у контексті підтримки, то в опозиційній право-популістській партії AUR Україна згадується у двох контекстах: як територія, на якій проживає румунська меншина, та як країна, що почала будівництво Кілійської гілки Дунаю, останнє описується як «незаконне», таке, що «має руйнівні наслідки для дельти Дунаю», та таке, що суперечить міжнародним угодам. Російська агресія в документі не згадується взагалі. Можна сказати, що програмний документ AUR виражає негативне ставлення до України, особливо порівняно з програмними документами партій, що ввійшли до урядової коаліції [6].

Таблиця 2

Частота та контекст згадок України у програмних документах окремих партій

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Підтримка	Безпека	Євроатлантична інтеграція	Економіка	Політика ідентичності	Російська агресія	Негативні згадки	Згадки в тексті
Partidului Național Liberal	8	4	5	3	0	4	0	10
Partidul Social Democrat	4	1	1	2	0	0	0	4
Uniunea Salvați România	11	7	0	3	0	6	0	16
Alianța pentru Unirea Românilor	0	0	0	7	5	0	6	12

Щодо згадок Молдови у програмних документах урядової коаліції, то кількість таких згадок у новій програмі зменшилась, якщо порівнювати з програмою за 2021–2024 роки. Більш актуальним стало питання безпеки Молдови. У документі наголошується на важливості підтримки Молдови Румунією. Євроінтеграційна, економічна та безпекова підтримка згадуються приблизно з однаковою частотою. Порівняно зі згадками України у програмних документах за 2025–2028 роки, питання підтримки євроінтеграції Молдови порушується трохи частіше [1], [2].

Таблиця 3

Частота та контекст згадок Молдови у програмних документах урядової коаліції

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Підтримка	Безпека	Євроатлантична інтеграція	Економіка	Політика ідентичності	Російська агресія	Об'єднання	Згадки в тексті
PROGRAM DE GUVERNARE 2025–2028	10	4	4	3	1	1	0	13
PROGRAM DE GUVERNARE 2021–2024	17	1	5	6	2	1	0	18

Якщо порівнювати, як у програмних документах політичних партій Румунії згадують Молдову, то найчастіше Молдова згадується у програмі USR. Найбільше згадок у контексті економічної підтримки, зокрема у сферах інфраструктури та енергетики, трохи рідше Молдова згадується в контексті євроінтеграції, безпеки та загроз, які для неї становлять гібридні дії Росії [3]. У програмному документі PSD, основна увага приділяється євроінтеграції, підтримці в енергетичній сфері та сприянню реформам у Молдові, тоді як безпекова підтримка згадується менше, а російська загроза не згадується взагалі [5]. У програмному документі PNL приблизно однакова увага надається безпековій, інфраструктурній та євроінтеграційній підтримці Молдови. У документі також згадується російська загроза Молдові, зокрема через війну в Україні та антиєвропейську дезінформаційну компанію [4].

Якщо в програмних документах інших партій часто робиться наголос на підтримці євроінтеграційних зусиль Молдови, то AUR проголошують реуніфікацію (фактично приєднання) Молдови своєю фундаментальною метою. Досягти цього вони планують через подання офіційної пропозиції до парламенту та уряду Республіки Молдова. Враховуючи, що 55 % молдаван виступають проти ідеї об'єднання, то можна стверджувати, що це повідомлення має на меті не стільки продемонструвати реалістичний план об'єднання двох країн, скільки отримати підтримку від тієї частини румунського суспільства, що виступає за об'єднання, цю ідею підтримує приблизно 47 % населення Румунії [7], [8]. Крім того в документі робиться наголос на підтримці культурних заходів, зокрема орієнтованих на румунів за кордоном. Також згадується можливість створення міжурядової організації румуномовних країн, членами якої були б Румунія та Молдова. Разом із тим у документі майже не згадується будь-яка економічна, євроінтеграційна чи безпекова підтримка Молдови [6].

Таблиця 4

Частота та контекст згадок Молдови у програмних документах окремих партій

Програмний документ	Категорія аналізу							
	Підтримка	Безпека	Євроатлантична інтеграція	Економіка	Політика ідентичності	Російська агресія	Об'єднання	Згадки в тексті
Partidului Național Liberal	9	4	3	4	0	2	0	8
Partidul Social Democrat	11	1	4	6	0	0	0	10
Uniunea Salvați România	13	5	5	14	0	4	0	19
Alianța pentru Unirea Românilor	1	0	0	0	3	0	3	6

У підсумку можна стверджувати, що у зв'язку з небезпекою, яку становлять дії Російської Федерації, у програмних документах урядової коаліції відбулись певні зміни: Україна та Молдова частіше згадуються у безпековому контексті. Судячи з порівняння програмних документів, серед румунських політичних партій існують два основних підходи до політики щодо України та Молдови. Партії, що входять до урядової коаліції, досить позитивно налаштовані щодо підтримки України та Молдови у питаннях євроінтеграції чи конфлікту з Росією. Для цих партій Молдова та Україна є союзниками, від яких залежить безпека Румунії. Їх підхід приведе до покращення відносин між країнами та посилення безпеки у регіоні.

З іншої сторони AUR у своєму програмному документі ставиться до Молдови, не як до суб'єкту міжнародних відносин, а як до частини Румунії, яку потрібно повернути. Про безпеку, яку Російська Федерація становить країнам східноєвропейського регіону у програмних документах AUR взагалі не згадується. Такий підхід, зрештою, призведе до погіршення відносин Румунії з Молдовою та Україною. А нехтування питанням безпеки може призвести до посилення Російського впливу у регіоні.

На останніх виборах у парламент партії USR, PNL, PSD та Uniunea Democrată Maghiară din România (укр. Демократичний союз угорців Румунії; UDMR), що увійшли до урядової коаліції, сумарно отримали 54 % голосів, а AUR 18 %. Враховуючи загальну тенденцію до зростання популярності правих популістських партій в Європі, можна очікувати, що на наступних виборах їх перемога може становити загрозу для відносин із сусідніми країнами. Перспективи подальших досліджень у зазначеному напрямі полягають у використанні отриманих даних для прогнозування можливих сценаріїв розвитку відносин між Румунією, Україною та Молдовою.

Abstract. The study analyzes the vision of the Ukrainian and Moldovan vectors of Romania's foreign policy in the program documents of political parties. The methodological basis of the work is content analysis and comparative analysis. The unit of analysis is a separate sentence in which Ukraine or Moldova is mentioned. To increase the accuracy of the analysis, the mentions were coded according to content categories that reflect the key directions of the foreign policy discourse, each mention can be assigned to several content categories.

Keywords: Romanian foreign policy, program documents of political parties, Ukraine, Moldova.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Program de guvernare 2021–2024. URL: https://udmr.ro/upload/dokumentumok/ProgramdeGuvernare_2021_2024_PNL_PSD_UDMR.pdf (дата звернення: 12.09.2025).
2. Program de guvernare 2025–2028. URL: <https://docs.rferl.org/ro-ro/2025/06/23/814d730b-7c4a-430c-af80-08dda7e35554.pdf> (дата звернення: 12.09.2025).
3. Program de guvernare USA 2024. Uniunea Salvați România (USR). URL: <https://usr.ro/wp-content/uploads/2017/04/Program-de-guvernare-USA-2024.pdf> (дата звернення: 12.09.2025).
4. Program de guvernare PNL 2024–2028. Partidul Național Liberal (PNL). URL: <https://media.pnl.ro/wp-content/uploads/2024/11/PROGRAM-GUVERNARE-PNL-2024-2028.pdf> (дата звернення: 12.09.2025).
5. Program de guvernare PSD 2025–2028. Partidul Social Democrat (PSD). URL: <https://www.psd.ro/wp-content/uploads/2024/10/Program-de-guvernare-PSD-2025-2028.pdf> (дата звернення: 12.09.2025).
6. Cartea AUR: program politic. Alianța pentru Unirea Românilor (AUR). URL: https://programaur.ro/wp-content/uploads/2024/11/CARTEA-AUR_nou.pdf (дата звернення: 12.09.2025).
7. Vișu V. Sondaj: Maia Sandu se bucură de cea mai mare încredere din partea populației. Peste 55 la sută dintre moldovenii susțin aderarea la UE. *RFI România*. URL: <https://www.rfi.fr/ro/republica-moldova/20250226-sondaj-maia-sandu-se-bucura-de-cea-mai-mare-incredere-din-partea-populației-peste-55-la-sută-susțin-aderarea-r-moldova-la-ue> (дата звернення: 15.08.2025).
8. Isopescu M. Sondaj: Aproape jumătate dintre români vor unirea cu Republica Moldova. *Digi 24*. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sondaj-aproape-jumatate-dintre-romani-vor-unirea-cu-republica-moldova-3414627> (date of access: 23.09.2025).

УДК 7.049.2:32.019.5-042.4]:001.8(470)

ІЗОЛЯЦІОНІЗМ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ КУРСІ АДМІНІСТРАЦІЇ ДОНАЛЬДА ТРАМПА

М. О. Савалюк

Анотація. Стаття присвячена дослідженню трансформації ізоляціонізму в зовнішній політиці США від завершення держави до сучасності та окресленню особливостей ізоляціоністського курсу президента Дональда Трампа другої каденції. Методологія дослідження базується на компаративному аналізі історичних та сучасних джерел, методі кейс-стаді для конкретних прикладів політики Трампа щодо України, Ізраїлю, Ірану, трансформації військових структур, а також контент-аналізі публічних промов і заяв президента, що дозволяє виявити характерні риси та парадокси сучасного ізоляціонізму США.

Ключові слова: ізоляціонізм, зовнішня політика США, Дональд Трамп, друга каденція Трампа, Доктрина Монро.

Вступ. Проблема ізоляціонізму в зовнішній політиці США є однією з ключових у сучасних міжнародних дослідженнях. Ізоляціоністські тенденції, що посилюються у періоди внутрішньополітичної турбулентності, неодноразово змінювали курс американської дипломатії від часів міжвоєнного періоду до сучасності. Президентство Дональда Трампа стало показовим прикладом відходу від традиційної стратегії глобального лідерства, що базувалася на ліберальному інтернаціоналізмі, та переходу до курсу, який дослідники визначають як унілатералізм або «selective disengagement» (англ. «вибіркове відсторонення»).

Дослідженням ізоляціонізму в політиці США займалися Волтер Рассел Мід, Волтер Ла Фебер, Чарльз А. Бірд, Семюел Флегг Беміс. Тему ізоляціонізму в зовнішньополітичному курсі Трампа використовують багато науковців, серед яких, на думку автора, можна виділити Джейсена Кастільо, Джона Шюслера, Роберт Кагана, Стівена Вертгайма.

Метою цієї статті є виявити особливості ізоляціонізму в зовнішньополітичних діях другої каденції Дональда Трампа та окреслити основні етапи трансформації поняття ізоляціонізму в зовнішньополітичному дискурсі США.